

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

SEMANÁRI DEFENSOR DELS INTERESES REGIONALS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.

Tota la correspondencia a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no
se publiquen

Els proyéctes d' Alba

En el número 28 d' este semanari, y comentant l' esperit que animava al ministre pera plantejar cèrtes reformes, tinguerem ya la ocasió de fer vore lo infructifer que 's soslayar defèctes pera no tindre la valentia d' eliminarlos en un acte de pura regeneració; d' ahí, que, al exposar en l' asunt de les mines d' Almadén tan sólida argumentació los diputats Ventosa y La Cierva, fins alplegar a convencer a tots que la explotació dirècta del Estat de les dites mines reuníe majors rendiments y beneficis al Tesor públich, no pugué menys el ministre que, o posar alguna mira algúm obstacle que no els comprometere masa; puix podien ser considerats com a cómplices o débils en corregir els defèctes qu' entorpixen les funcions que pot desempeñar l' Estat o accedir a la justa esmena que presentava els mentats diputats. Esta última, d' acceptarse requerie un previ treball de selecció com a garantia administrativa, mes este treball es superior a les forces y autoritat del govern pera portaro a la pràctica, y optaren per lo primer, es dir, desconeixen les ventajes de la explotació per l' Estat y en últim resultat, estimant en qu' este no deu ser industrial. Esta conclusió al nostre entendre, ve resaric pera aquelles explotacions en que la competencia del Estat pugueria arruinar o perjudicar la iniciativa particular, y encara en moltes nacions esta eixercis cèrtes industries que sols tenen l' alcanc de regular el mercat,—lo contrari entendriem també perjudicial—pero en el cas concret de la explotació que discutim, may poden cabre els escrúpols y critéri d' Alba,

puix esta explotació dirècta que se desitjave, sols tenie per fi sanejar y garantir un ingrés que huí s' encontre mermat per contractes tan onerosos al Estat com l' actual de la casa Roschid.

Al própi temps, pera consolidar y millorar esta sana font de ingrés, se requerie una nova orientació fins conseguir per una banda, arrancar el mercat de Londres y realicar les coticiacions del mateix en lo nostre país; y per altra donar mes facilitats y economia a les industries nacionals que'l utilicen, tot lo cual, si tenim en conter que més de la mitat de la producció perteneix a dites mines, no podrém conceptualizar imposible sa realiació, pero requerir, pera que aixó se traduixa en fets, cèrtes condicions y mires que sols l' Estat y ningú més, pót tindre, puix pera una mampresa particular no hi ha, ni pot haver, altre horizont que l' buscar el rendiment major y més segur durant el plaço que dure el contracte, sens cuidarse de preparar el millorament de la explotació finit aquell, puix estos mires no entren, ni poden entrar, en la escala dels interessos de una empresa particular.

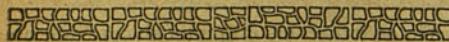
Totes estes raons y mòlties mes tant brillantment exposaes per l' ilustre Ventosa, no han pogut impedir el que prevaleixquere el critéri o lo que siga del ministre,—puix pera a'go servix la majoria—mes, a pesar de tot, seguim estimant que's vergonyós tindre que desconeixer interesos tan sagrats com los del Estat, per cabre tan poca confiança en els encarregats d' administrarlos: falte voluntat y energia en el govern; y sense estos dos termes, indispensables pera corregir tants defèctes nostre país sempre serà la Espanya dels prevaricadors.

Seguint el curs de les discussions que se plantejen en les Corts y presentant atenció sols a les que mes afecten el interès general, mos ocuparem de lo que'l ministre presente nada menys com a base de una reconstitució y renovació nacional; mos referim al presupost extraordinari, a este presupost que se li reclame tan desmedit alcanç y valor, y que mos fá pensar qu' els coriferadors o no poseïren una clara visió de la realitat, o pretenen desviar la atenció com sospejém de algo cavernós, de algo occult, per mitjà de paraules retumbans y encomiástichs resultats. ¿Qué atencions, preguntém, se cubrixen en el mental presupost? Formen part estes de les que s' ha convengut en considerar de vital importancia e urgentíssima realiació? no; puix el aumentar els mitjos de transport intensificant la construcció de línies fèrreas; protegir industries noves que poden produir en el seu dia cuantiosos beneficis; fomentar y estimular si es precis garantint un mínimum de interés als capitals invertits en explotacions mineres etc.; per tot aixó, que constitúix el nyervi de la prosperitat nacional, se té una chicoteta partida, disponentse de la casi totalitat del presupost extraordinari, pera les necessitats militars y bé que estes se cubriren, lo trist, es que casi tot se destine a tapar els forats despilfarradors de la política de Marruecos.

No, no es este el camí; se deu mes sinceritat al país, per aixó enteném, que no te dret el ministre a queixarse de la falta de colaboració d' algunes minories, puix sobre el plano que se dispose a fer concessions, no poden estes per numeroses e importants que siguen, desvirtuar el fetichisme de que está rodeja

aquell y que els impugnadors no poden transigir. Presente Alba un verdader presupost que responga a la reconstitució econòmica nacional a que aspire, y vorá com tots farém pinya al seu costat pera corejarlo.

VINATEA.

Alrededor d' una lletra

En bona hora li envia Martínez Ferrando, a nostre distinguit amich En Gaetá Huguet, un llibre de poesies. Y en bona hora l'estimat Mestre, contestant a la galantería de Daniel, li dedicá una interessant lletra que ha segut llegida ab gran complacència y favorablement comentada. Nosaltres sabém qu' el volgut company de causa En Gaetá, ha rebut numeroses lletres de felicitació adherintse en un tot a les idees tan clara y valentment exposades.

Nosaltres, una vegá més, fem nostres les idees nomenades y les suscribim ab entusiasme y, pera coneiximent de tots els regionalistes, honrem huí les columnes de VEU DE LA PLANA ab un extracte de la lletra enviada per l' entusiaste valencianista y cult bibliotecari En Francésch Almarche, y la lletra íntegra que la notable corporació «Academia Valencianista del Centro Escolar y Mercantil», li dedica.

«Ha causat molt bona impresió entr' els amichs la seu carta a Martínez Ferrando: rebrà V. cartes de algunes entitats que estan conformes en tot en el seu modo de pensar respecte a este capdal punt de nostres ideals. Té V. l' ànima molt jove y preguem a Deu mos el conserve molts anys.»

(V.^a 24 octubre 1916).

Francésch Almarche.

Academia valencianista
DEL V.^a 27 octubre 1916.
CENTRO ESCOLAR Y MERCANTIL

C. LIBREROS, 2
VALENCIA

Sr. D. Gaetá Huguet.

Molt Sr. ntre.: En el número de VEU DE LA PLANA del 21 del corrent octubre, havém llegit la interessantissima carta que V. ha escrit a En Daniel Martínez Ferran, de, agraintlì l' envio d' una obreta seuia i ha segut tan gran la satisfacció que havém sentit el vore els ardents sentiments d' amor i entusiasme per la patria valenciana que en ella s' manifesten, que nos

havém cregut obligats a escriureli pera dirli qu' estém completament d' acord en V., i pera felicitarlo per l' acèrt en que ha sabut exposar els més purs sentiments valencianistes.

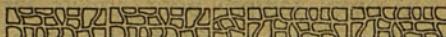
Nosaltres tampoc estem conformes en eixa tendència catalanista que alguns volen introduir en el camp del valencianisme, i no sols es que no estan conformes sino que la volém combatre i la combatré sempre en totes les nostres forces.

Volém que nostra volguda patria valenciana siga valenciana, no la volém castellana, ni catalana.

Aixina pues, l' Academia Valencianista, s' adherix per complet a les idees per V. manifestades en l' esmentada carta, i li oferix el testimoni mes afectuós de respecte i consideració.

Lo President: José M.ª Giménez.

Lo Secretari: José Zaragozá.

SECCIÓ ARTÍSTICA

Ignaci Pinazo Camarlench

Ignaci Pinazo ha mòrt. Obrim lo nostre breviari y dediquem unes hores de meditació y estudi al home que d' una manera fèrma y equilibrada ha llaurat una posició social; al artista que, lluitant muda, conscientment, en seguritat, sobre si mateix, ha alcançat lo galardó mes alt que oficialment se concedix als artistes en Espanya: la medalla d' honor.

Cuant s' haigge de fer la història de la pintura espanyola de darrers del segle XIX, necessariament haurà d' ocupar un lloc entre 'ls primers la personalitat de Pinazo, y la seuia pintura l' ser criticada, omplirà un espai no molt curt. Perque la seuia obra, sense ser la de un revolucionari, ni la de un renovador, s' encontre, dins de un límits sobriament responsables d' una estètica de valia, sobriament salvaors de casos de comparació en línia de dalt pera avall, línia descendenta de les altures inmarcesibles a les chabacaneries ridícules.

L' apellido de la pintura de Pinazo es el que posarem a un pintor de retratos. Donem una vaga idea de lo que coneixem per pintor de retratos, pera dir després l' apellido de la pintura pinazanca.

Asovint se confundix al retratista y al pintor de retratos. Rés mes opòst; el retratista té un juf pròpi

sobre les coses objècte del seu art; es ideològich, al tindre que fer un retrato, elegix al modelo, tria el fondo que tingue correspondència en el que ha de retratar; bé si es músich, escritor, industrial, llauraor etc. El seu retrato es el critèri que a ell li mereix el retratat, es com si diguerem sa psicologia.

Son uns retratistes, per exemple, els germans Zubiaurre, Pérez Galodós, y uns pintors de retratos Ignaci Pinazo, Blasco Ibáñez, perque les seues sensibilitats s' acomoden igual a retratar un home gròs, que prim; no pinten lo representatiu, les seues potències servixen igual pera lo dolç que pera lo amarc; careixen de una norma inmutable y estan redimits de seguir sempre l' mateix camí.

Menys l' art escultòrich qu' esencialment, y casi diríem necessàriament, retratiste, les demés arts poden ocupar indistintament qualsevol de les dos modalitats nominaes.

Per lo tant apellidem aquesta pintura de Pinazo, com cumplidorà de una estètica que té per base la naturalitat, el colorisme, l' realisme que s' encontren segons la època del pintor al ferla; bé en el camp de la història, (pintura històrica, principis del pintor) ya encarantse en la observació dels elements de vida (pintura naturalista), ya adquirint tota la madurec tècnica e incorporant als llènços la plasticitat y harmonia de un pintor de retratos a lo Madame Lebrun.

No esperém de Pinazo lo monstruós y la pesadilla. Se desarolle lo seu art en una vida tranquila y amable, llunt de pasions e impetus; mos encontrem a lo millor en escenes de infants tremolosos, rubios y guapets, que juen damunt de sofás y al costat de tèles riques. Després es una joventuta la que mos mire, sonrient també; ara una senyora grave, severa, prop del ivèrn de sa vida. Y sempre 'n unes maneres corrèctes y gentils. El seu art no canse, al contemplarlo mos encontrem dins d' ell ya, no necessitem de ningú pont llevadiç pera passar al seu recinto, y aquesta mansió té, 'n lo referent al pintor, algo monacal; es el producte de una vida de retiro, igualitaria y humil.

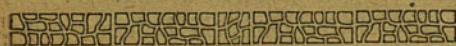
Y a pesar d' este retraiement de lo mundano, y fins de lo usual, ha segut considerat sempre 'n quant a son valor pròpi, volgut com hòme y com artiste y poques vegaes en la pintura espanyola se done lo seu cás, com es el de alplegar pintant sols retratos.

S' ha mantengut sempre dins d' un cercle no molt prop de les tendències últimes, casi diríem que les preocupacions modernes no l' importa en gran cosa y sense detestarles no ha fet ús d' elles.

Naixqué 'n l' any 1849; anà a Roma per son pròpi esforç, primer, pensionat per la Diputació de Valencia, després. Vixqué 'n lo calor y efervescència dels anys joves en migs del moviment central pictòrich d' Espanya, mes sempre 'n l' anyoranza de sa terra en la que passave tot lo temps que podia.

Y per últim, en son autoretrato del Museu de Barcelona s' encontre lo que podríem dir síntesis de sa vida y art. Cubèrt lo cap ab un chambergo gris, en chaqueta de igual color, enrollant son coll un mocador, de paleta y pincells la mà ocupá, mos se presenta Pinazo emboirat y altiu; allí està la seuva tècnica de pinellaeates; el seu estudi premeditat, acadèmich; la seuva manera que fà que sigue la seda, verdadera matèria de seda; el gesto reposat y a pesar d' assó, mos done sa cara un sentiment de cansanci de haver alplegat a la norma suprema dels Eclesiastes: vanitat de vanitats, tot vanitat. Eixe's Pinazo; lo concret.

GRECO.

EL ALUD

Ab aqueste títol ha aparegut en la revista «Espanya» lo treball que a continuació copiem. Es «Espanya» un semanari—com ell se diu—de la vida nacional, que alene política y literariament en forma sincera y alta.

Diu J. Cases Carbó en una conferència «Catalunya bilingüe», publicà en son volum *Catalonia*, que «per viure els pobles han de comen-

çar per tindre pà, materialment pà; pero una vegá farta la necessitat corporal, apareixen les necessitats del espírit, y la vida artística e intelectual se imponen y venen l' art y la literatura a alimentarles».

Este paragaf que traduim del català, conté la expresió gràfica, dirém, de la base biològica-económica de la història, concretant la llei de la evolució del hòme—ontogènesis—y de la sociedad—sonogènesis—.

El progrés de Catalunya es una prova evident de la importància del factor econòmic en la vida del poble. Vejam.

Si bé se mira, el nacionalisme català sòls es un movement de reacció: el organisme robust sujectat per moltes lligases, trácta de rómpreles.

La Catalunya industrial econòmicament fòrta, inicià s' acció expansiva, per mig de les activitats polítiques, científiques, literaries y artístiques.

Es que ha resolt son problema nutritiu.

En la riquea natural ha de trovar l' autonomisme sa font generosa, pero en la riquea natural sabia y modernament explotada. De ahí el primordial paper que desempenya la tècnica de la producció en el avantage de les nacions. En qualsevol pais, la cara material de son desenvol—progrés—es la condició casual y graduant de sons expresions espirituals; cultura.

Este criteri positiu, pera encarar els asunts sociològichs s' estén huí als dominis de la psicologia. Y es per cert, a un català—Ramón Turó—a qui se deu l' aplicació d' este mètode genètic al estudi de la integració psicofisiològica en el individuo. En sa obra, «Les origines de la connaissance» (Alcau, París, 1914) demòstra com el reflecte trófico es la raïl de l' experiència nutritiva, base de l' experiència sensorial. La fam prorogue en l' organisme un procés destinat a «avisar» sa existència determinant a sa vegá del que proveix al cós de lo que li exigeix. El primer procés, que se designe ab el nom de reflecte trófico, es el sement de tota experiència individual y per això de tot coneiximent. El recién naixut instintivament, chuple...

Així els pobles.

La base de sa pròpia experiència colectiva residix en la forma peculiar de sa nutrició. Cuant este fenomeno social en sa forma més senzilla s' ha cumplit, escomencen les expansions. Es el gòt de gom a gom, que fecunt, s' escampe. Estes expansions—llegítimes sempre que se desenrollen en un ambient de pacífich estímul mutuo—se revestixen en roajes científichs, literaris, artístichs, pera fonamentar una acció política, ya siga de política económica, ya de política cultural, ya de política econòmica y cultural al mateix temps.

Acabe llavors l' adolescència dels pobles. Amo de una experiència pròpia, de sa experiència, reflexione sobre lo qu' el rodeja y encauce sons energies com resultat de les premisses de sons percepcions.

Adquirix, havent resolt son problema nutritiu en relació al migs fisich en que actúe, sa conciència social. Es major d' edat; no tolere tutors. Es el poble-hòme.

Poden existir depresions fugaces en eixa conciència, pero si la massa popular logre mantindre primer y avivar després les sèndres d' aquell nacionalisme, la conciència social se regenera en nous bríos e impulsos nous.

Es el cás de Catalunya.

El nacionalisme català—com hem dit fa pòch—sòls pot espartar als que consideren perillós, *antipatriòtic*, lo que torba son somni lletàrgich, sa plàcida digestió. Ab exactitud ha escrit Lluís Araquistàm: «es quiçà la forma d' espanyolisme mes alta que ha surgit ací desde el desatre».

L' actitud dels espanyols no naixuts en Catalunya que siguen conscientment liberals, dèu consistir en aprofitar este poderós salt d' aigua que anega en la llanura estéril y seca. Pòch a pòch anirà fecundant la terra àrida.

El resurgiment espanyol s' inicià en Catalunya. Assò no vol dir que 'n el resto d' Espanya no se mostren ansies de regeneració. (1) Pero huí per huí es Catalunya—la nació catalana, part constitutiva d' una futura

(1) Vejas si no en el número 80 d' «Espanya» el valent article de Dionis Perea, «Cómo somos regionalistas en Andalucía».

confederació ibèrica—l' alavançada alèrta, la vanguardia animosa que camina en pos d' un ideal, prenyá d' entusiasme y pletòrica d' energies.

En la basa quieta y dormida s' ha desplomat un alud. El problema català planteja ara, escuetament, el problema espanyol.

JOSÉP M. MONNER SANS.

Buenos Aires.

EL CUENTO DE LA SEMANA

NAUFRAGI

I

La sirena del «Carmen» havia ya llançat al aire son estrident chiulit com senyal d' eixida.

Los pasajers, asomats a les bordes delbarco, dirigien les últimes mirades a la terra qu' els viu naixer, a la mare Patria. Casi tot el pasaje era gent qu' emigrava a l' Amèrica y anaven plens d' esperança de trobar en terres lluntanes el trevall qu' en sa Patria no havia.

Se posà lo barco en moviment y allò fon un clamoreig indescriptible; una d' agitar mocaors y gorres per l' aire, de plòrs els que més, puix sen pre deixaven algú ser vullgut; que la mare, la nuvi, la dòna o els germans y es donaven «l' adiós» de despedida.

Alvançava lo trasatlàntich lentament fins la bocana del pòrt y allí apretava la marejá deixant llàrgues estèles d' espuma, que l' rodar vertiginós de les hélices y la proa enfondantse, formaven.

Entre l' pasaje de tercera se contava un jove d' uns veintidós anys, rubio, de cabell riçat, tenia còs d' home pero expresió de chiquet; anava modestament vestit y per equipage portava una maleta que may abandona y la que molts ratos li servia d' asiento junt a un dels palos del barco. Era pintor y somniava en alcançar glòria, fòra del seu país y alguns diners qu' el revindicaren d' aquella vida de misèria que n' lo poble sofrí.

Passava la majoria del temps sentat damunt de la seu maleta, y en la

VERSONS DE PATRIA

¡No mes tiráns!

;Fóra; fóra tiráns!

Gláma una véu de náufrech espäorida.

;Guérra; guérra 'ls villans,

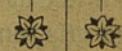
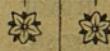
Parássits qu' absorviu la meua vida!

Les cadenes que 'm núguen

Trenquemles prônte ;vullch llibertât!

Per que mes fôrques puguen

Bregar per lo meu poble postergát.

;Oh Jaume lo gran Rey Conqueridor

Desde la tómba márca lo cami

De victória pera l' esvenidor

Y de triúnf pera nostre noble fi.

;Avénta tons lleóns;

Y que ab ses fôrtes gárres,

Destróssen les amárrres,

Que no deixen medrar a les nacions!

F. ALLOZA

barba entre les mans escudrinyava l' horicont, aquella immensitat d' aigua que li semblava indefinida, un camí llarch y pesat, pero que l' pasava a gust, reblit d' esperança de trobar al terme lo que desijava.

Als sèt dies de navegar, cuant havien deixat atras terres espanyoles, un matí d' aquells en que, per costum, se trovava ensimismat en la contemplació de lo infinit, fon interrumpit per la visita de un marinier que accompanyava a una chiqueta d' uns dihuit anys, moreneta, de cabell negre y ondulat, una chiqueta hermosa y digna de ser del Reye Valenciá.

Lo marinier la presentà. Era una valencianeta, hòrfena de paré y mare, y s' en anava a Chile a reunir-se en uns sons tíos que la demanaven.

Pronte se feren amichs y tots els dies se reunien sobre cubèrta y parlaven de lo seu poble, de la misèria en que s' encontrava per culpa dels

que l' dirijen y sempre, lo final de la conversació, eren paraules de compasión a aquella gent qu' els陪伴ava que, sens guia ni direcció, anaven a chafar los pès d' una terra que no coneixien y que tal volta moltes amargors traurien d' ella.

Un dels matíns varià la conversació y parlaren de l' estat en que s' encontraven, especialment Antonio (qu' aixis li dien al jóve pintor) de son art, de lo ilusionat qu' anava, del pervindre brillant que l' esperava, puix segons tenia ell entés, allà feen molt de cas dels artistes, particularment dels pintors.

Antonio dia—Si yo trobara una companyera qu' en mi volguera compartir les penes y tristors que tal volta m' esperen pera alcançar lo que vulch, seria molt felic.

Marieta (qu' aixis li dien a la chiqueta) li contestava—Aixó en constància y voluntat ho alcançarás. Demóstra en ton genit qu' eres valen-

Demaneu

TINTES...ALFA

	3'50	2	1'25	0'75	30
Blava-negra líxa	—	—	—	—	—
Litro	1/2	1/4	1/8	—	Curtin
Blava-negra copiar	—	—	—	—	—
Violeta negra copiar	4'25	2'50	1'75	1'25	35

DE VENTA

EN LLIBRERÍES Y PAPELERÍES

ciá, que corre per tes venes, sanch heróica, que tons actes siguen caballerosos, aixis ho foren nostres avans pasats y per aixó l' història els ofrena pàgines brillants y quins fets dèu tot valencià portarlos en sa memòria pera quant se trove en tèrres extranyes y pren eixemple dells.

Aixis ho faré—día ell—Tes paraules m' han omplít d' un goig inmèns, si no fóra que me les has dites tú, y que aïci aon mos rodetja tanta gent a tu sols mon cór dedica una miqueta de carinyo, no faria cas, perqu' estich tan aburrit dels mals-pagos que mon poble m' ha donat, que no m' enrecordaria dell a no tindre davant de mos ulls el simbol de la raça, a tú, qu' encarnes en ton cós, ademés de la bellea soberana, la bondat y el carinyo com digna filla valenciana.

¡Oh si tu vullgueres ser ma companyera!.... que voldria desijar yo més.... Estich segur que a ton costat la glòria alcançaria; dijós seria y tal volta nostra unió fóra lo final d' aquèste viaje peregrí.

Marieta se ruboriçá; alló era una verdadera declaració d' amor y, la veritat, no esperava ella una situació tal y com ho havia presentat. Senegá, exposá arguments basats en que la edat era un obstàcle y, ademes, ella dependia de sons tios en els cuales anava a reunirse.

Foren en và tòtes les paraules que li diriji a Antonio; puix este, mes capificat en la idea que per moments s' agrandava y omplia son cór, sapigué conxèncerla en ses paraules, la feu jurar un amor etèrn, en jamay somniat, y agafantla de les mans, aspirant junt a sa boca l'alé purissim y fresh li digué: Te vullch pera no separarmos en jamay—y juntant los llabis deposità un bés en los de Marieta, rojos com la grana.

II

Dormia casi tota la gent del barco cuant se desencadenà horrorosa tempesta. Fon com un asalt inesperat d' onades qu' en pòchs moments despedaçaren un palo y s' emportavan tres o quatre barques amarraes a la proa. En l' interior de la nau reyna una confusió indescriptible, un ruido, un conjunt de crits, de laments, de plegaries que feia posar los cabells de punta. La tempèsta anà augmentant sa furia tota la nit. Al amaneixer creixia més. Les jagantesques onades agravanen cuberta emportantse tot lo que a son pas trovaven. La plataforma que tapava la màquina se trencà y l' aigua se ficà dintre ab estrèpit terrible; els fòchs s' apagaren, els maquinistes fuigueren. Una vèu fòrta chilla.—A la bomba—Era la vèu del capitá.—Tots els mariners se llançaren a la bomba, pero un ràpít còlp de mar, trencantse contra l' barco per detrás, destreçá, parapetós y escotilles anegantot d' aigua.

Lo barco se afonava y foren boataes a la mar les chalupes.

Lo capitá donava ordens ab serenitat, ab sanch freda, feia pujar a les dònes primer, als chiquets, als vells que per sí sòls no podien lluitar en la tempèsta.

A un costat del barco estaven Antonio y Marieta confundits en un abrac.

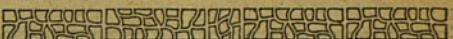
D' una de les chalupes cridá una vèu—En cara hiha un llóch—y Antonio, agafant a Marieta en sons braços la alçá, y despenjantla per una banda del barco, la deixá desvaneixuda en braços d' un mariner que la sentá en lo llóch que sobrava.

Mig cobría l' aigua lo barco: encara es veia a Antonio saludant a la barqueta que s' alluntava,

Marieta recobrá sons sentits, pero

era tal l' estat d' ánimo en que se troava, que volia mirar y no podia. Cuan pogué vore no divisá res. El barco havia desaparegut.

E. D' IVERNOIS.

MOMENTS

Un autor me diu: «La Política, cuant va agafada del braç de la moral, es la ciència que dona màximes y regles que, aplicantles al regimen dels pobles, els conduix a vida feliç» Asó es, «cuant và acompañada de la moral.» Pero si se divòrcia d' ella ¿en quin estat queda?

Pera saberlo no cal que aném a Roma, mos serà prou el fixarmos en la que governa a nòstre país. Les coses mes groses del mond pasen en lo que se diu «Política» actualment, y clar està, entre lo que s' entén en teoria y lo que 's, en realitat, hi ha una enorme distància.

El cas del senyor Urzáiz no pot ser mes revelador. Cuantes voltes este bon hóme se despullà de les vestidures que 'n la farsa de la política l' envoltaren pera mostrarse sincer, s' ha armat en la peixatería del Congrés un escàndalo.

¿Será possible que nòstres Governos de la gracia de Déu y la Constitució siguen *prevaricadors*? No ho podem contestar. La prensa de tota la Península, a excepció feta de *Espanya Nueva* y *El Socialista*, tota ha dit que l' senyor Urzáiz, deixantse portar de son genit, ha fet càrrechs perillosos al govern del Conde, y ademés que el veia molt difícil eixirne airós del atolladero en que s' ha ficat.

Be està. Pera mí, el senyor Urzáiz, es un gran polítich, *un hóme*. Tot un hóme que no ha comprés bé el

paper que 'n la comèdia guvernamental tenia que representar, y clar està, la seu nota sincera ha causat efectes desastrosos.

Nostre país no se dona conte d'estes menudéncies.

No obstant, com perque hu estiga sòrt no se li ha de deixar de parlar, puix se faria insociable, nosaltres opiném qu' esta protesta contra l'actual estat de coses, es la protèsta que fá un home de aspiracions elevades com es lo senyor Urzaiz, conducta que 's digna del aplauso de tot ciutat honrat y conscient de son déure.

F. BAIDAL.

Castelló-9-11-916.

IPOLONIA!

El telégrafo ha portat per tots els ambits del mond la bona nova.

¡Polonia es lliure! ¡Polonia torna a recobrar sa personalitat com a nació!

La-general alegria que allá, en aquell país lluntà reina, també la sentim nosaltres, y, posesos per la emoció, felicitem cordialment als polacos, en la fita històrica,

D' asso ham d' arreplegar una ensenyansa. De la constancia y tenacitat dels polacos treballant sempre per la deslliurança de sa patria.

En el número pròxim s' ocuparem extensament d' este aconteiximent memorable y donarém una mostra de la simpatia y cordialitat que mos inspira este país. Huí, ab tót el cor diém. ¡Vixca Polonia!

PRO-ALEGRE

Un moviment noble y simpàtic se nota en gran part de la prensa espanyola; un fòrt clamoreig puja amunt. Se tracta de la defensa, algo tardana, d' un home que matà.

Hi ha molt de paralelisme entre l'cas present y el sosoit fa unes semaines en Chamartin de la Rosa quant el revòlver del Sr. Losada acabà en la vida d' un miserabile.

Pareix denotar estos casos una

noble rebeldia contra un ambient cregat de incultura y de caciquisme en la vida espanyola.

El moviment, protegit y alenat per la joventut ibérica, plètòrica de vida y rebeldia, alcança ya proporcions gegantesques, com nosaltres creém acertá esta campanya ab gran entusiasme prestém el concurs de nòstres modestes forces.

COMENTARIS

La «Joventut Valencianista» de Barcelona, prepara un acte pera el dia 25 d' aqueste mes com a inauguració de son nou hostatje d' acort ab l' Agrupació «Nóstra Parla» y en el qual pendrà part valiosíssims elements de Mallorca, Roselló, Catalunya y Valencia.

L' esmentat acte, que promet ser de gran transcendència pera nostra causa, serà una gran festa de fraternitat entre 'ls fills de les diferents regions aon se parla la llengua que inmortalicà Ausias March.

Nòstres germans de Barcelona saben que 'ns adherim ab tot lo cór a tan grata festa, y que, encara que petits, estèm sempre a son costat en la llavor altament patriòtica que venen sembrant els entusiastes valencianistes de la soscida joventut.

PRECHS Y PEDRAES

En Romanones ha segut anomenat academich de la docta corporació de Ciencies Morals y Polítiques.

¡Lo poch qu' es riura d' Urzáiz després de la réplica a la seu accusació!

Y Romanones, al pendre posició del silló (un poquet grand) ha disertat sobre «La vida Municipal Espanyola,» parlant de com va naixer, de com va morir, de com resucita y després, de com ara l' ha morta el caciquisme, y de la necessitat de restaurar-la.

Y ens preguntrem nosaltres.

¿Pero es possible que hagi algú mes cacich que'l mateix compte, y que mes hagi atentat a l' autonomia municipal? ¡Quina vergonya! diem per

tot comentari, y algú respón ¡¡Quin cinisme!!

Continúe, com un escarni, davant del monument de Tárrega el banch dijós que tantes vegaes desde estes columnes ham precat se llevara per decoro artístich.

Pero ¿qu' ensomiem? O es qu' estem... en....

Mes mos olvidavem ya que'l Ajuntament no se fique 'n estes menudéncies y te als peons municipals per lujo.

Siga esta la darrera vegá que fem notar assó, puix de lo contrari ocurrirà alló del monument que... res, l' tindrém que llevar p' alegria dels peons y lleueros.

¿Algú de vostes ha dirigit sos pasos al paseig de Ribalta?

¿S' ha fixat per casualitat en los fils de la línia elèctrica qu' abasteixen de fluit les quatre o cinc lāmpares que 'n dies de festes allumenen aquell monument?

Nosaltres si, s' ham fixat.

Alló pareix qu' estiga fet pera passar la maroma o que 'ls ganchos qu' en la cim del monument semblen ancora de salvació pera el tan bonico y avans dit monument.

Mos pareix que podrà estar colocada la línia elèctrica de altre mōdo que no resultara tan antiéstica, ya que l' motiu del fet per qu' está alçá aquella mole granítica se ho mereix.

Demanem interesadament que veja de conseguir la Junta de Sanitat, lo avans que puga, el posar en les condicions necessaries les cuadres de les vaques en les lletaries, puix dona verdadera aprensió l' estat de les mateixas y aixó pot portar males consecuencies pera la salut pública.

Esperem que nostre prech será atés per el bé del poble.

PUNTS DE VENTA DE «VEU DE LA PLANA»

En Valencia: Kiosch de Sant Martí.

» Barcelona, «Liceo» Rambla del Centro.

» Castelló, en tots el Kioscos.

Paqueters en els pobles mes importants de la Província.

Castellón: Imp. J. Barberá

Línea de Vapors

TINTORÉ

BARCELONA

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona
PER LO MAGNIFICHE VAPOR

TIRSO

Travesia rápida.—Llum elèctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Diumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimarts vesprá. La càrrega s'admet en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Cerveces del pais y extrangeres.
Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Droguería

LA ARAGONESA

= DE =

• Lluís Gomez Molinos •

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del pais y extranjer. Drogues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotografichs y maquinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Lampistería

DE

PERE FECED

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors elèctrichs

Làmpares de Filament metàlich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ

TRANSPORTS GENERALS

DE

Joseph Sanchis Prats

Facturació pera tots els punts d'Espanya y Estranger. Servici combinad de domicili a domicili.

Acarreos y Mensatjerías.

Alloza, 69.—Castelló

- Eduard Viciano -

PAQUETERÍA Y MERCERÍA

ULTIMES NOVETATS

Caballers, 2 y Colón, 20

Castelló

Casa de SANCHO GERMAN

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los gèneros concernents al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present època.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry
36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Moderna y Lujosa Confitería y Pastisseria

— DE —

Vicent Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de fruita.

González Chermá, 56

TOS... TOS... TOS...

Les PASTILLES MONSERRAT curen tòta afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarrus per crònics que siguen.

Venta en Farmacia y centres de específich. En Castelló
FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix

Áutomóvils Castellonesos d' Alquiler || Gagare: Lluis Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóvils de propietat.
Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluis Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—**CASTELLÓ**

Clínica Dental

DE

ANTONI MONTÍA

Regentada per el Odontolec

M. ANTON

Ex-Ajudant dels célebres Doctors, Portuondo, Hinglands y Aguilar de Madrid.

Primer premi en les Exposicions celebraes en Madrid en 1903 y 1904 y en el Congrés Dental de Barcelona, en 1914. Dentaires de cauchout (sense paladar), dentaires en or, dents Rismont, Pivot, Lagan, corones d' or ab front de porcelana, ponst Obturadors, etc., etc.

Extracciones sense dolor

-:-:-: González Chermá, 60, 1.er—**CASTELLÓ** -:-:-:

Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquinas
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé
COLÓN, 64
CASTELLO

BAÇAR DE CALCER

Jaume González

Variat surtit en tota classe de calcer. Ultimes novetats. Elegancia, solidez y economía.

González Chermá, 64.—**CASTELLÓ**

«VEU DE LA PLANA» — Castelló

Sr. En *notariat d'estudis Catalans*

Barcelona

